

OTVH Barlangtani Intézete

Nagy Géza
geológus elvtársnak

B u d a p e s t

Hevesm. TVB. Karszt-és
Barlangkutató Csoport
1975 évi tevékenysége

Jelentés kutató csoportunk 1975 évi tevékenységéről

Kutató csoportunk 1975 során a Nagy-mezői időszakos víznyelő további kutatását folytatta. A kutatást részben vasárnaponként, és aug. 9-és 17-e között egy kutató táborozás alkalmával végeztük. Kutató munkánk megkezdése előtt április, május hónapokban az omlásveszélyes víznyelőszáját betonkeretkezéssel és leemelhető vas fedélajtóval óvtuk meg a további törmelékebecsuszástól. A bejárat közelében egy kézi meghajtású törmelékkiemelő csörlőt helyeztünk el a kutató aknából a törmelék kiemelésére. Nyári kutató táborunk alatt 560 vödör kb. 3 m³ törmeléket emeltünk ki a 12-14 m-es víznyelő aknából. Kutató munkánk második napján függőlegesen egy kürtő csatlakozott a főjáratba, melynek törmeléke a további előrehaladást lelassította. A fokozatosan lecsuszó törmeléket a munka biztonsága érdekében is szükséges volt a felszínre emelni. A víznyelő az őszy folyamán lehullott csapadék hatására a kürtőn keresztül újabb sáros törmelékkel töltődött fel. A továbbiakban a víznyelőrendszer egy másik felszíni aknájának a megbontása talán célrevezetőbbnek ígérkezik. Így a következő évi engedély kérelmünkben a víznyelő rendszer két pontjának bontását fogjuk kérni. A víznyelőről mellékelt adatsor a víznyelő helyének és részleteinek leírását tartalmazza. Kutató csoportunk másik engedélyezett munkahelye az Imó-kői időszakos karsztforrás barlangrendszere. Az Imó-kői időszakos karsztforrás továbbkutatása előtt a rendelkezésünkre álló nagyszámu vízhozam adat és karsztvízösszefüggési vizsgálat eredményei mellé barlangterefogat-vizsgálati kísérletet szeretnénk végezni. A tavaszi aktív periódusban ezt a kísérletet nem végezhattük el, mivel az OTVH Barlangtani Intézetének engedélye nem volt még kezünkben. Az augusztusban kérésünkre válaszul megküldött kutatási engedély alapján a kísérletet előkészítettük, erről kérésünknek megfelelően decemberi levelem-

eredeti állapotba való visszaállítása a Természetvédelmi Bizottság munkaprogramjában szerepelt és az Erdőgazdaság anyagi támogatása is meg volt erre a célra. E munkára barlangkutatói engedélyt nem kértünk, bár a kutató munka során kiderült, hogy a szálkőzetben folytatódik a forrás járatrendszere. A Vörös-kői alsó forrás járatrendszerének bontása 10 évvel ezelőtt megtörtént és kb. 8 m-es mélységben járatelbetonozás történt. Munkatervünknek megfelelően célunk csupán a 10 év alatt behullott törmelék eltávolítása és nem új érintetlen barlangszakaszok elsődleges kibontása volt. A sajátos és értékes forrás és barlangobjektumot a továbbiakban engedélyünkkel néhány méterig még szeretnénk tovább mélyíteni. Részletes tervdokumentációt készítettünk a forrás és barlangjelleg együttes megvédésére. Eredeti célunk csupán a lecementezés kiiktatása és a törmelékből fakadó forrás eredeti képezésének visszaállítása. Ehelyett új tervünk a forrás-száj tereprendezése, ezzel a törmelék magától történő behullásának és a barlang feltöltésének megóvása. A tervdokumentációnkat rajzok kíséretében a Hevesm. Természetvédelmi Bizottsághoz nyújtottuk be. A kutató csoportunk által kutatott három karsztobjektum kutatásáról szóló jelentésemhez a három karsztobjektum helyét és jellemzőit részletező adatlapokat és a jövő évi kutatási kérelmeket is tisztelettel megküldöm.

Jószerencsét!

Tisztelettel

Eger, 1975. jan. 12.

Tóth Géza
Tóth Géza
főiskolai tanársegéd
kutató csop. vezetője

A Nagy-mezői időszakos víznyelő-rendszer kutatási terve

A Nagyvisnyó határában található Nagy-mezőn annak 803 m-es magassági pontjától 200 m-re keletre található időszakos víznyelőrendszer jelenleg 14 m-ig járható részben természetes, részben pedig törmeléktől megszabadított aknarendszere a becsatlakozó kürtő törmeléktől időről-időre sárral töltődik meg /az alsó szakasz/ másrészt a részben törmelékkal kitöltött kürtő alatt a bontási munka végzése veszélyes, ezért ezen a ponton a tervünk a következő.

A függőlegesen becsatlakozó kürtőt locsolóautó és vászontömlő segítségével vizsugárral kívánjuk az omlékony közettörmeléktől megtisztítani és ha ez eredményre vezet, a kürtő magasabb részein mindemellett ducolással biztosítani a kürtő alatti veszélytelen továbbbontást. E munkahely megtartása mellett kb. 60 m-el az aknától K-re egy rányelő függőleges aknával történő megbontása lenne a tervünk. Ezen a ponton kb. egy íróasztal nagyságú önálló /nem szálkőzet/ kőzettömb szétrobbantását és eltávolítását tervezzük először elvégezni. Ezután függőlegesen kívánjuk mélyíteni az aknát állandó ducolást biztosítva az akna minden oldalán. Feltevésünk szerint kb. 5, maximum 8 m mélység után elérjük a szálkőzetet és ekkor a ducolás elhagyása nélkül folytatható a víznyelőrendszer ezen pontján a fő ágba a bejutás megkísérelése. A víznyelőrendszer területén végzett szószos vízjelzésünk /1973 - 2 t. s.ó/ a víznyelőrendszer járatainak keleti irányba futását bizonyította, ezt a kísérleti tényt figyelembe véve a keleti rányelő megbontása feltehetően gyorsabb és veszélytelenebb bejutási lehetőséget ígér a főjáratba.

Tóth Géza

Eger, 1976. jan. 12.

Tóth Géza

Országos Természetvédelmi Hivatal
Barlangtani Intézete

T: Robbantási engedély
kéreése.

B u d a p e s t

A Hevesm. Természetvédelmi Bizottság Karszt-és Barlangkutató Csoportja 1975. évben megkezdte a Vöröskői-Alsó Időszakos karsztforrás helyreállítási munkálatait. A tiz évvel ezelőtt kibontott 8 m mély forráskürtő teljesen feltöltődött lejtőtörmelékekkel, amit kutató csoportunk eltávolított. 8 méteres mélységben megtaláltuk a forrás működését akadályozó betondugót, amit tiz évvel ezelőtt a Dobó István Gimnázium kutató csoportja kísérleti céllal épített be, de a későbbiek során azt nem távolította el. Minden erőfeszítésünk ellenére kézi erővel véséssel a rendkívül szűk járatszakasban az elcementezés nem távolítható el. A cementdugó mellett a járatszakas olyan szűk, hogy lépkalapácsos megoldás sem alkalmazható. Ezek alapján tisztelettel kérjük a forrás működésének visszaállítása érdekében a leírt betondugó robbantással történő eltávolítását engedélyezni.

A betondugó kb. 20-25 cm. átmérőjű henger alakú egy vízvezető járat teljes keresztmetszetét tölti ki. A betondugó hossza kb. 30-40 cm. Tengelyében egy 40 mm keresztmetszetű vékonyfalú rézeső helyezkedik el. A robbantás során e rézesőbe helyezett kis mennyiségű robbanóanyaggal a betondugó széttörését kívánjuk elérni. A robbantást és a lőmestert a vonatkozó rendelkezések és előírások betartásával a Mátrai Erdő-és Fafeldolgozó Gazdaság Felsőtárkányi Erdészete biztosítaná. A robbantás során messzemenőig szem előtt tartanánk a barlang természetes járatainak épentartását, ennek érdekében a robbanóanyag méretezését a legkisebb mennyiségre korlátoznánk, ill. fokozatosan növelnénk a betondugó eltávolítása érdekében.

A forrás várható aktív periódusa a tavaszi hóolvadásokkal kapcsolatosan febr. végén, március elején szokott bekövetkezni, ezért a robbantást feltétlen szükséges lenne febr. hónapban elvégezni. Amennyiben ügyintézésük megengedi, tisztelettel kérjük az engedély mielőbbi megadását részünkre.

Eger, 1976. febr. 9.

Tisztelettel
Tóth Géza.
Tóth Géza
főisk. tanársegéd
csop. vezető

Hevesm. Természetvédelmi Bizottság
Karszt-és Barlangkutató Csoportja

Az Imó-kői időszakos karsztforrás barlangtérfogat-vizs-
gálatának és a forrásszáj eredeti állapotának vissza-
állítási terve

A kísérlet célja:

Az időszakos forrás vizét a jelenleg lebetonozott 300-as F idom hozzácsatlakoztatható 200-as szűkítő és egy 200-as tolózár segítségével abban az esetben ha a sziklafal repedésein nem jelentkezik a forrás vize, kezdetben 2-3 órás visszaduzzasztást majd leengedést kívánunk végezni. A kapott tapasztalati tényekből megállapítható, hogy célszerűek és érdemes-e 2-3 napos, esetleg 6-8 napos időtartamu kísérletet beiktatni. Ezen hosszabb kísérletek alkalmával az Imó-forrással hidrográfiai kapcsolatban lévő más források vízhozam változásait pontosan kívánjuk mérni. Az időszakos karsztforrások több éves kutatási eredményeit működési mechanizmusát s az összefüggés-vizsgálataink eredményeit figyelembe véve nem várható a forrás jellegének a legcsekélyebb megváltozása sem, a kísérleti beavatkozás következtében. A kísérlet kizárólag a mögötte elhelyezkedő karsztos résrendszer jellemzőiről kíván újabb adatokat nyerni.

Amennyiben az év tavaszán az átlagos aktív periódus bekövetkezik és a kísérletet sikerül elvégezni, úgy az ősz folyamán a forrásbarlang bejárati szakaszán megfelelően méretezett robbantó töltetekkel kívánjuk megszabadítani a beton műtárgyaktól.

Eger, 1976. jan. 12.

Tóth Géza
Tóth Géza
tanársegéd

Az általán^{unk} kutatott Imó-kői karsztforrás adatai

- 1./ Imó-kői időszakos karsztforrás barlangja
- 2./ Imó-forrás, Imó-kői barlang, régi 25 000-es térképen Ima-kő
Ezek a hasonló elnevezések részben irodalomban, részben pedig a legkülönbözőbb szóhasználatban szerepelnek.
- 3./ Felsőtárkány határában fekszik
- 4./ A Lök-völgy végén az Imó-kő sziklaletörése alatt
- 5./ A forrásbarlang helye az Imó-kő sziklaletörésének legalján a lök-völgyi kék jelzéstől keletre a sziklafal tövében 25 m-re
- 6./ A bejárata eredetileg robbantással bővített kisméretű barlangszáj, majd nagytípusú lineáris vízhozammérő bukógát épült a szalkőzetből fakadó forrás szájában. Jelenleg a bukó mérőlemeze helyett egy 300-as F idom van ideiglenesen lebekonozva.
Tengerszint feletti magassága: 450 m.
- 7./ Hossza kb. 50 m.
Szintkülönbség kb. 12 m.
- 8./ Jellege: Mészköben, és részben kovapalában képződöttforrásbarlang vékony lemezes mészköben, ill. kovapalában a víz által hordott kvarc törmelék által erodált. járatfalakkal. A forrásbarlang szakaszonként szögben megtörő csőszerű üregrendszer átlagos keresztmetszete 150 x 60 cm. álló téglalap formát megközelítő.
- 9./ Kutatásokon kívül nem használják semmilyen célra
- 10./ A kísérlet befejeztével megfelelő költségráfordítással az üregkitöltés egy részének a kitermelésével turisztikai szempontból állva járható megtekinthető forrásbarlang lehetne.
- 11./ 1975-ben rajtunk kívül nem kutatta más
- 12./ Tóth Géza 3300 Eger, Mikszáth K. u. 1.
Munkahelye: Ho Si Minh Tanárképző Főiskola Földrajzi Tanszéke